

کارشناسان، سیاست‌گذاران و فعالان اقتصادی توضیح می‌دهند

سرمایه‌گذاری برای تولید؛ چگونه؟

شعار سال ۱۴۰۴

رهبر معظم انقلاب اسلامی در پیامی به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۴ هجری شمسی، سال جدید را سال «سرمایه‌گذاری برای تولید» نام نهادند. ایشان با اشاره به نامگذاری سال ۱۴۰۳ به «جهش تولید با مشارکت مردم»، حوادث سال قبل را با وجود تلاش‌های دولت، مردم و بخش خصوصی،

مانع از تحقق کامل این شعار خواندند و افزودند: «بنابراین امسال شعار و مسأله اصلی همچنان اقتصادی و ناظر به مسأله سرمایه‌گذاری است چرا که جهش تولید و برطرف کردن مشکلات معیشتی در گرو تحقق سرمایه‌گذاری در تولید است.»

همزمان با این نامگذاری برای سال ۱۴۰۴، بخش اقتصاد رسانه KHAMENEI.IR نیز در یادداشتی، ۵ الزام برای هدایت سرمایه‌گذاری‌های مردمی به سمت بخش‌های تولیدی کشور عنوان کرده است. این ۵ الزام عبارتند

از تعیین متولی برای مشخص کردن سازوکارهای هدایت تقدینگی به سمت تولید، تسهیل و رفع موانع سرمایه‌گذاری مردم، معرفی محل مناسب سرمایه‌گذاری از منظر سودآوری برای مردم و سودمندی برای اقتصاد کشور، جلوگیری از سرازیر شدن سرمایه‌ها به بخش‌های غیرمولد و در آخر افزایش بهره‌وری سرمایه. هریک از این الزامات، برگرفته از بیانات مقام معظم رهبری و دغدغه‌های ایشان در هدایت تقدینگی موجود به سمت تولید است که از سال‌های گذشته وجود داشته و امسال به عنوان «شعار

عصر ایران

سال» عنوان شده تا به اهمیت آن افزوده شود. گروه اقتصادی روزنامه ایران تلاش می‌کند راهکارهای جذب تقدینگی به سمت تولید را در ماه‌های پیش روی بیشتر مورد واکاوی قرار دهد. اما در این گزارش، به بیان برخی از اظهارنظرهایی پراخته شده که درباره سرمایه‌گذاری در تولید بوده است. در تدوین این گزارش نیز تلاش شده سه دسته سیاست‌گذار، کارشناسان و فعالان بخش خصوصی گنجانده شود تا نظرات مختلف در اختیار خوانندگان گرامی قرار گیرد.

مسیر رونق تولید از ایستگاه بورس می‌گذرد

سیدرحمت‌اله اکرمی
سرپرست وزارت امور اقتصادی و دارایی

در آغاز سالی که «سرمایه‌گذاری برای تولید» به عنوان راهبرد کلان اقتصاد کشور تعیین شده، بازار سرمایه می‌تواند نقش محوری در تحقق این شعار ایفا کند. برخلاف نگاه صرف به بودجه یا بانک، این بازار است که در صورت رونق، می‌تواند تقدینگی سرگردان را به سمت فعالیت‌های مولد هدایت کند.

بازار سرمایه، حلقه واسط میان سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان است. هر اندازه که این حلقه منسجم‌تر و شفاف‌تر عمل کند، زمینه برای رشد پایدار اقتصادی فراهم‌تر می‌شود. اما نباید فراموش کرد که جذابیت بورس تنها با وعده و شعار حاصل نمی‌شود. ثبات اقتصادی، شفافیت اطلاعاتی، و پیش‌بینی پذیر بودن سیاست‌گذاری‌ها عواملی هستند که می‌توانند این بازار را برای سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی قابل اعتماد کنند.

نوسان ذات بازار سرمایه است، اما بی‌اعتمادی حاصل از تصمیمات ناگهانی، بیش از هر نوسانی به بازار آسیب می‌زند. ایجاد فضای امن برای سرمایه‌گذاران و تقویت نقش بخش خصوصی در اقتصاد، لازمه حرکت اقتصاد از مسیر بورس است. اگر بازار سرمایه جایگاه خود را در تأمین مالی پروژه‌های بزرگ و همچنین در جذب پس‌اندازهای خرد پیدا کند، تحقق رشد اقتصادی دیگر یک شعار نخواهد بود. سرمایه‌گذاری هدفمند، بدون بستر مناسب در بازار سرمایه ممکن نیست. امسال باید این بستر نه در حرف، بلکه در عمل فراهم شود.

یک گام تازه برای حمایت از تولید

محمدرضا فرزین
رئیس کل بانک مرکزی

در شرایطی که بنگاه‌های کوچک و متوسط با چالش‌های جدی در تأمین مالی و سرمایه در گردش مواجهند، تدوین برنامه‌های مشخص برای حمایت هدفمند از این بخش، می‌تواند نقطه عطفی در مسیر تقویت تولید ملی باشد. بخش عمده‌ای از تأمین مالی اقتصاد ایران بر دوش نظام بانکی قرار دارد؛ آن هم در شرایطی که بنگاه‌های کوچک و متوسط، سهم مهمی از اشتغال و تولید کشور را به دوش می‌کشند اما به سختی به منابع مالی دسترسی دارند. طرحی که به تازگی با هدف تأمین مالی جهش تولید تدوین شده، پاسخی به همین نیاز است؛ طرحی که به صورت آزمایشی در یکی از بانک‌های بزرگ کشور آغاز شده و قرار است پس از رفع ایرادات، در سطح

سه اولویت پشتیبانی از شعار سال اقتصادی

شمس‌الدین حسینی
رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس

حمایت از فعالان اقتصادی به عنوان یک اصل اساسی در راستای رشد اقتصادی، با تأکید بر استفاده از سازوکارهای تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری مطرح شده است. تعیین شعار «سرمایه‌گذاری برای تولید» برای سال ۱۴۰۴ سوی رهبر معظم انقلاب، به دلیل پایین بودن نرخ رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری در دهه گذشته، نشان‌دهنده ضرورت این موضوع است.

در سال ۱۴۰۴، تمرکز بر طرح‌ها و لوایح مرتبط با سرمایه‌گذاری در مجلس قرار خواهد گرفت. تأمین مالی طرح‌های بر زمین مانده به عنوان یک اولویت مشخص شده و امید است که با تصویب و ابلاغ قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها، روند اجرایی آن تسریع شود.

مجلس قبلی نیز در راستای تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار، قوانین مشخصی را تصویب کرده که با توجه به تأکید مقام معظم رهبری، نظارت بر اجرای این قانون تقویت خواهد شد.

سه راهکار برای تقویت سرمایه‌گذاری

امیر زنگنه
عضو هیات مدیره انجمن اقتصاددانان ایران

با توجه به اتفاقاتی که در سال ۱۴۰۳ رخ داد و رویدادهایی که در سال گذشته تجربه کردیم، این تحولات می‌توانند منشأ تغییرات گسترده‌ای باشند. امیدواریم که در سال جدید، که به یمن انتخاب مقام معظم رهبری رسال سرمایه‌گذاری برای تولید نام‌گذاری شده است، چندین اولویت اقتصادی را مدنظر قرار دهیم. اگر قرار است تولید رونق بگیرد، باید اقدامات رونق بخش انجام شود. امسال نیز که سال سرمایه‌گذاری نام‌گذاری شده، لازم است سیاست‌ها و اقدامات اقتصادی در راستای تقویت سرمایه‌گذاری باشد.

در دهه گذشته، سرریز استهلاک افزایش یافته و سرمایه‌گذاری خالص در اقتصاد ایران کاهش پیدا کرده است. بخشی از این روند به دلیل تحریم‌ها و بخشی دیگر به دلیل تغییر درآمدهای کشور بوده است. در برخی سال‌ها شاهد سرمایه‌گذاری بوده‌ایم، اما

شبهه بانکی اجرایی شود. هدف اصلی این برنامه، تسهیل و تسریع در تخصیص سرمایه در گردش است؛ آن هم با کاهش بوروکراسی و اصلاح روندهای دست و پاگیر اداری. چنین رویکردی می‌تواند سرعت و شفافیت تأمین مالی را بالا ببرد و بنگاه‌ها را از بلاتکلیفی نجات دهد. بنگاه‌های کوچک و متوسط، نه فقط ستون فقرات اقتصاد، بلکه بستری برای نوآوری و پویایی بازار کار هستند. تقویت آنها در نهایت به رشد پایدار، افزایش اشتغال و تاب‌آوری اقتصادی کشور منتهی خواهد شد. اینکه سرمایه در گردش بنگاه‌ها به‌موقع و هدفمند تأمین شود، از الزامات مهم جهش تولید در سالی است که سرمایه‌گذاری در آن محور اصلی قرار گرفته است.

تقویت سرمایه‌گذاری، بویژه در بخش‌های مولد و واقعی اقتصاد، نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و اجرای جدی است. آنچه اکنون آغاز شده، اگر با نظارت مؤثر و شفافیت در اجرا همراه شود، می‌تواند بخشی از زنجیره گره‌گشای اقتصاد ایران باشد.

در پی نامگذاری سال ۱۴۰۴ به عنوان سال «سرمایه‌گذاری برای تولید»، معاون اول رئیس‌جمهوری اقدام به تشکیل کارگروه ویژه‌ای متشکل از دستگاه‌های اجرایی و نهادهای مرتبط کرده است. هدف این کارگروه هماهنگی و تسهیل سرمایه‌گذاری در بخش تولید و رفع موانع پیش‌روی سرمایه‌گذاران است.

کارگروه «سرمایه‌گذاری برای تولید» با حضور مقامات و نمایندگان دستگاه‌های مرتبط، برنامه‌ریزی‌های لازم برای حمایت از طرح‌های تولیدی و اشتغال‌آفرین را در دستور کار دارد. اولویت‌های این کارگروه شامل تسهیل فرآیندهای اداری، جلب مشارکت بخش خصوصی، حمایت از نوآوری و فناوری، و جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی است.

این اقدامات به منظور ایجاد بسترهای قانونی و اجرایی لازم برای تشویق سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف تولیدی کشور انجام می‌شود. کارگروه موظف است تا چالش‌های موجود را رصد کرده و راهکارهای عملیاتی برای رفع موانع پیش‌روی سرمایه‌گذاران ارائه دهد. جلسات این کارگروه به صورت مستمر تا پایان سال ۱۴۰۴ برگزار خواهد شد تا بتواند به تحقق اهداف تعیین‌شده کمک کند.

در مجموع می‌توان گفت که اقتصاد ایران در این سال‌ها فرسوده‌تر شده است. این بدان معناست که اقدامات متناسب با نوسازی و سرمایه‌گذاری کافی نبوده و بدون سرمایه‌گذاری، تحقق رشد اقتصادی، افزایش تولید، صادرات، اشتغال و توزیع عادلانه‌تر درآمد امکان‌پذیر نیست. این در حالی است که دولت توان مالی کافی برای سرمایه‌گذاری ندارد و داده‌های اقتصادی نیز نشان می‌دهند که عمده درآمد‌های دولت صرف هزینه‌های جاری می‌شود و سهم بخش عمرانی بسیار کم‌رنگ است. با این حال، دولت نباید الزاماً خود سرمایه‌گذاری کند، بلکه باید موانع کسب و کار را برطرف سازد. تسهیل شرایط برای کارآفرینان و صاحبان بید، جلوگیری از سنگ‌اندازی‌های اداری و اصلاح فرآیندهای تخصیص مجوزها از جمله اقداماتی است که دولت می‌تواند برای تقویت سرمایه‌گذاری انجام دهد.

سرمایه‌گذاری فقط یک دستور نیست، بلکه نیازمند فراهم شدن بسترهای مناسب اقتصادی است. اگر دولت بتواند فضای مساعدی برای فعالان اقتصادی ایجاد کند، سرمایه‌گذاری در کشور افزایش خواهد یافت و به دنبال آن، رشد تولید، اشتغال و بهبود شاخص‌های اقتصادی رقم خواهد خورد.

جذب سرمایه‌هایی که بیرون از چرخه تولید مانده‌اند

غلامرضا مصباحی‌مقدم
رئیس شورای پژوهشی بانک مرکزی

بخش قابل توجهی از منابع مالی مردم خارج از چرخه تولید قرار دارند. این سرمایه‌ها عمدتاً در قالب طلا، ارز، خودرو یا زمین نگهداری می‌شوند؛ دارایی‌هایی که نه در تولید نقش دارند، نه در اشتغال‌زایی و نه در رشد اقتصادی. در واقع، حفظ سرمایه به شکل دارایی‌های غیرمولد به یکی از موانع جدی بر سر راه رشد اقتصادی کشور تبدیل شده است. در شرایطی که کشور با چالش‌های همچون تورم، رکود، ناترازی انرژی و کمبود اشتغال مواجه است، هدایت این منابع به سمت پروژه‌های اقتصادی می‌تواند بسیاری از مشکلات را برطرف کند. سرمایه‌گذاری، نه فقط ابزاری برای حفظ ارزش دارایی، بلکه راهی برای باز کردن گره‌های اقتصادی کشور است. اگر سرمایه‌ها به جای دیو شدن، در مسیر تولید و تجارت قرار گیرند، بخش بزرگی از چالش‌های فعلی قابل حل خواهد بود.

یکی از راهکارها، ایجاد صندوق‌های پروژه است. این صندوق‌ها می‌توانند تأمین مالی طرح‌های بالادستی و پایین‌دستی در حوزه‌هایی مانند انرژی، نفت و گاز، صنایع مادر و حتی انرژی‌های تجدیدپذیر را بر عهده بگیرند. استفاده از سرمایه داخلی، بدون نیاز به منابع خارجی، می‌تواند امکان پیشرفت در حوزه‌های کلیدی و تدبیر اقتصادی همراه است.

دو مسیر برای هدایت سرمایه‌ها پیش رو داریم

محمد قاسبی
معاون اقتصادی سازمان برنامه و بودجه کشور

در شرایط کنونی اقتصادی کشور، سازمان‌های مختلف می‌توانند به عنوان زمینه‌ساز و بسترساز برای سرمایه‌گذاری عمل کنند که سازمان برنامه و بودجه نیز یکی از این نهادهاست. نقش این سازمان باید به گونه‌ای باشد که مشابه سایر کشورها، زیرساخت‌های لازم برای تولید را برای بخش خصوصی فراهم کند. در گذشته، زمانی که درآمدهای نفتی به عنوان تسهیل‌کننده سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها مانند راه‌ها، راه‌آهن و فرودگاه‌ها عمل می‌کرد، سازمان برنامه و بودجه به‌طور سنتی مسئول تأمین و تخصیص اعتبار برای این فعالیت‌ها بود. اما با ورود سرمایه‌گذاران به عرصه‌های اقتصادی، نیاز به زیرساخت‌های انرژی، حمل‌ونقل و سایر موارد احساس می‌شود. اکنون با کاهش درآمدهای نفتی به دلیل تحریم‌ها و شرایط اقتصادی، سازمان برنامه و بودجه باید نقش جدیدی را ایفا کند. این سازمان باید زمینه را فراهم کند تا بخش خصوصی بتواند زیرساخت‌های تولیدی را تأمین مالی و آزادارها از طریق مشارکت عمومی-خصوصی انجام شوند. با توجه به شعار امسال، ما در تلاش هستیم تا تکلیف مشارکت عمومی-خصوصی را که دولت قبل نیز با آن مواجه بودند، تا شهریور ماه امسال به نتیجه برسانیم. چرا که برای هدایت سرمایه‌های مردم از بازارهای غیرمولد به سمت تولید، باید مسیرهای هدایت سرمایه‌ها اولویت‌بندی شوند. دو مسیر برای هدایت سرمایه‌ها تعریف شده است: یکی طرح‌های پیشران و دیگری طرح‌هایی که می‌توانند بازدهی ازلی داشته باشند. مانند میادین نفتی. این رویکرد موجب می‌شود گرانگاری از کاهش ارزش پول در نوسانات اقتصادی برطرف شود.

در حال حاضر مکانیزم با صندوق توسعه ملی، پروژه‌هایی در دست تعریف است که جزئیات آن بزودی اعلام خواهد شد و چند پروژه سرمایه‌گذاری با بازدهی ازلی به مردم معرفی می‌شوند. همچنین، بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه در حال طراحی روش‌های نوینی هستند که تضمین کند ارزش پول حتی اگر عایدی ریالی هم نباشد، حفظ شود. اگر بخواهیم در سرمایه‌گذاری نه تنها به نفع، بلکه با نفع برای مردم باشیم، باید پذیریم که راه‌حل‌هایی دارند که می‌توانند ظرف مدت مشخصی تورم را مهار کرده و کسری بودجه را کاهش دهند. با همکاری و همفکری بین سازمان برنامه و بودجه و بخش خصوصی، می‌توانیم به سمت اقتصادی پایدارتر حرکت کنیم.

سرمایه‌گذاری با نسخه ثابت و مشارکت

عبدالله مهاجر دارایی
عضو هیات رئیسه اتاق بازرگانی ایران

در سالی که قرار است «سرمایه‌گذاری» نقطه تمرکز توسعه باشد، بیش از همیشه نیاز به سه اجماع، ثبات و مشارکت فراگیر احساس می‌شود. مسیر سرمایه‌گذاری، جاده‌ای صاف و آسفالت‌نهیست؛ از دست‌اندازهایی است که اگر با چشم باز نگریسته نشوند، موتور رشد اقتصادی را از حرکت بازمی‌دارند. سرمایه‌گذاری نه تنها با نفع، بلکه با عمل زنده می‌ماند. اگر سیاست‌گذار خواهد فضای تولید را رونق دهد، باید پیش از هر چیز، به سرمایه‌گذار اطمینان بدهد که آینده، قابل پیش‌بینی است. بی‌ثباتی، بلاي جان سرمایه است. آنجا که قیمت‌ها ناگهانی تغییر می‌کنند، قوانین سلیقه‌ای تفسیر می‌شوند و تصمیم‌ها بر پایه لحظه و مصلحت‌آنی اتخاذ می‌گردند، سرمایه‌ها راه خود را کج می‌کند و به جای رفتن به کارخانه، وارد دلالی می‌شود؛ همان‌جا که سود بدون ریسک است و اقتصاد بدون آینده.

این روزها همه از سرمایه‌گذاری می‌گویند. اما میان گفتن و انجام دادن، فرسنگ‌ها فاصله است. وقتی زمین کارخانه مهیاست اما مجوزها ماه‌ها و سال‌ها طول می‌کشند، وقتی سرمایه‌گذار از فرادای نرخ ارز، سیاست صادرات، یا حتی امکان بازگرداندن سود خود اطمینان ندارد، چگونه می‌توان از او انتظار داشت تولید کند؟

بخش خصوصی، سال‌هاست در این بی‌ثباتی می‌چنگد. بارها وارد میدان شده اما زیرساخت‌های ناتمام، قوانین ناپایدار و تصمیمات جزیره‌ای، مسیرش را نااهموار کرده‌اند. اینکه هر سال شعار اقتصادی داده می‌شود، به خودی خود بد نیست؛ اما وقتی ساختارها اصلاح نمی‌شود و تجربه‌های تلخ گذشته تکرار می‌گردد، سرمایه‌گذار به تردید می‌افتد. اگر قرار است امسال متفاوت باشد، تفاوت باید از درون نظام تصمیم‌گیری آغاز شود. سرمایه‌گذاری، بیش از منابع مالی، نیازمند عقلانیت و اجماع است. هر سه قوه باید از لاک‌های بخشی خود بیرون بیایند و بپذیرند که جذب سرمایه، محصول مشارکت است، نه انحصار. بدون این مشارکت، نه تنها رشد اتفاق نمی‌افتد، بلکه تجربه‌های تلخ، دوباره تکرار خواهد شد. از سوی دیگر، اصلاحات اقتصادی بدون ثبات سیاسی و تعاملات بین‌المللی نتیجه‌ای ندارد. زمانی که سرمایه‌گذار در فضای تحریم، نبود دسترسی به نظام بانکی جهانی و سردرگمی مقررات ارزی حرکت می‌کند، نه فقط هزینه‌ها بالا می‌رود، بلکه انگیزه نیز کاهش می‌یابد.

سرمایه‌گذاری برای تولید؛ لزوم رفع موانع

مسعود نابیان
نایب‌رئیس اتاق بازرگانی تبریز

شعار سال ۱۴۰۴ با عنوان «سرمایه‌گذاری برای تولید» بار دیگر نشان داد که اولویت برای تولید، نظام اقتصادی کشور، تقویت بنیان‌های تولیدی با تکیه بر سرمایه‌گذاری است. اما تحقق این شعار، مستلزم عبور از موانع ریشه‌داری است که بخش خصوصی را سال‌هاست به حاشیه رانده است. به نظر من، طی سال‌ها و چند دهه گذشته دولت به بخش خصوصی بی‌اعتماد بوده است. از این رو، در غیاب این اعتماد، امکان جذب سرمایه و رونق تولید وجود ندارد. از طرفی تعدد نهاد‌های

جذب سرمایه و رونق تولید وجود ندارد. بر این نکته تأکید می‌کنم که خروج دولت از اقتصاد باید به معنای واگذاری نقش تصدی‌گری به بخش خصوصی باشد تا فضای رقابتی سالم ایجاد شود. از این رو، برای تحقق سرمایه‌گذاری در تولید، نیاز به بازنگری در سیاست‌های کلان اقتصادی و گفت‌وگوی صریح میان دولت و بخش خصوصی داریم. در این میان واردات مواد اولیه و به‌روزرسانی فناوری‌ها نیز اهمیت فراوان دارد. چرا که برای رقابت در سطح جهانی، صنعت و تولید نیازمند دسترسی به تکنولوژی‌های نوین است. بنابراین لزوم تعاملات بین‌المللی و روابط تجاری با سایر کشورها باید مورد اهمیت قرار بگیرد و بدون این موارد تعاملات، رشد تولید و سرمایه‌گذاری مولد محدود خواهد بود. سال ۱۴۰۴ می‌تواند نقطه آغاز یک مسیر جدید باشد؛ مسیری که با شجاعت سیاسی و تدبیر اقتصادی همراه است.

ضرورت خروج قهرمانانه دولت از اقتصاد

امیر کشانی
رئیس اتاق بازرگانی اصفهان

نامگذاری سال ۱۴۰۴ به عنوان سرمایه‌گذاری برای تولید توسط رهبر انقلاب، باید به عنوان یک نقشه راه برای اقتصاد کشور در نظر گرفته شود. تحقق این شعار، مستلزم تصمیمات شجاعانه و اصلاحات ساختاری است که کلیدی‌ترین آنها «خروج قهرمانانه دولت از اقتصاد» است. با اشاره به واقعیت‌های موجود در اقتصاد ایران، سرمایه‌گذاری در تولید به دلیل شرایط نابرابر و قوانین دستوری، برای سرمایه‌گذاران بخش خصوصی جذاب نیست. در حالی که رقبای دیگر مانند بازارهای ارز و طلا از آزادی عمل بیشتری برخوردارند، تولیدکنندگان با محدودیت‌های شدیدی مواجه هستند. بدون اعتماد به بخش خصوصی، امکان

نظارتی، قوانین متضاد و تمایل نداشتن بانک‌ها به حمایت از سرمایه‌گذاری‌های مولد، از جمله چالش‌های جدی بخش خصوصی است. در این میان دولت باید نقش تسهیل‌گر و مکمل ایفا کند، نه اینکه رقیب بخش خصوصی باشد. بدون بازنگری در نگاه کلان به سرمایه‌گذاری، توسعه تولید ملی به سرانجام نمی‌رسد. اکنون زمان آن رسیده که شاهد عملگرایی اقتصادی باشیم.